

Inuit Innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiit aamma Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ataatsimiititap ataatsimeeqatigiinneranniit imaqarniliaq

*Marlunngorneq ulloq 03. decembari 2024, nal. 12:30.
Sumi: Kommunip allaffiani byrådsal-imi*

Ataatsimeeqataasut ukuupput:

Inuit Innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiinnit

Nina Møller, ilaasortaq
Mathias Knude Brusgaard, ilaasortaq
Inge Olsvig Brandt, ilaasortaq
Riikki Grønvold, Atuarfeqarnermut immikkoortortami aamma MISI-mi fagchefi

Peqataasinnaanatik nalunaartut:

Karin Pedersen Thorsen, siulittaasoq
Pia Kielsen, ilaasortaq
Lisa Nielsen, ilaasortaq
Susanne Frandsen, ilaasortaq
Vivi Anne Christiansen, sinniisoq

Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ataatsimiititaq

Inge Olsvig Brandt, siulittaasoq
Lone Rosengreen Pedersen, siulittaasup tullia
Poul Petersen, ilaasortaq
Dorthe-Marie Mogensen-Fontain, ilaasortaq

Peqataasinnaanatik nalunaartut:

Mala Høy-Kuko, ilaasortaq

Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsivik

Ejner Grønvold - Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu pisortaq
Mathias Knude Brusgaard, Innarluutilinnut tarnikkullu nappaatilinnut Immikkoortortaqarfimmi
fagchefi
Naja Anelouise Heilmann, allatsi

Imaqarniliaq

1. Tikilluaqqusineq

Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ataatsimiititami siulittaasoq Kommuneqarfik Sermersuumi Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit aamma Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ataatsimiititap ukiumoortumik ataatsimeeqatigiinnerannut tikilluaqqusivoq.

Peqataasut tamarmik imminnut ilisaritippat. Tulliatut Isumaginninnermut Suliffeqarnermullu Ataatsimiititaliami siulittaasup Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiivisa siulittaasuannut ullormut oqaluuserisassat saqqummiutequllugit oqaaseqaqqusivoq.

2. Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit killiffik pillugu nalunaarusiaat

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit killiffik pillugu nalunaarusiaat Mathias Knude Brusgaardimit saqqummiunneqarpoq, nalunaarusiamilu sammineqartut assigiinngitsut tassunga peqatigitillugu itisiliiffigalugit. Nalunaarusiaq ilanngussatut ilanngunneqarpoq.

Ilanngussat

1. Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit 2024-mi suliaat pillugit killiffimmik nalunaarusiaq

Ilinniagaqarnermut suliffeqarnermullu periarfissat

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiinnit nassuiaatigineqarpoq, sammisat tamaasa akimorlugit siunnersuisooqatigiinni eqqartorneqarmata ukkatarineqarsimasut, inuusuttut, aammalu inersimasut meeqqat atuarfiannit atuarunnaarsimasut, amerlanertigut ilinniagaqarsinnaanattillu suliffissaqarsinnaanngitsut, taakkununga naleqqussakkanik.

Ineriartuutaasinnaasunik neqerooruteqanngippat, ataatsimoornermut ilaasutut misigisaqaataasunik, nalituumik tunniusseqataasutut misigisaqarfiusumik, inuunermi atorsinnaanngitsutut siunnerfeqanngitsutullu inuiaqatigiit avataanniittutut misigilersitsisoqarsinnaavoq, taamaanneratalu ajornerulersissinnaallugu. Pingaartumik innuttaasut piginnaanikillimasut takunngitsuugaasinnaapput taakkunungalulequttunik neqeroorfigineqaratik, ulluinnarni isumalimmik aammalu attuumassuteqartitsisumik inuuneqalernissaannut iluaqutaasinnaasunik.

Siunnersuisooqatigiinnit innersuussutigineqarpoq, suliffeqalernissamut iliuutsit annertusarneqassasut suliffeqalernissamut neqeroorutini pilersitsinikkut, innuttaasunut taakkununga tulluassakkanik.

Ilanngullugu siunnersuisooqatigiinnit innersuussutigineqarpoq, inuusuttunut meeqqat atuarfiannik naammassinnissimasunut piginnaanikillimasunut piginnaasatigut ineriartuutaasussanik neqeroorutini ineriartortitsisoqassasoq. Taamaalilluni taakkua iluatsiffiusinnaapput aammalu isumalimmik aqqutissiuunnissaannut ikiorneqarsinnaalerlutik.

Ulloq naallugu atuarfimmur nutaamut sinaakkutissanut allaaserisaq

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiinniit paasissutissiissutigineqarpoq, inuit autismespektrumforstyrrelser-mik ersiutillit siunnerfilimmik immikkullu ilisimasalinnit ikiorneqarnissaat siunnersuisooqatigiinnit pisariaqartinneqartut ukkatarineqarsimasooq. Taamatut pisariaqartitsineq ulloq naallugu atuarfimmur nutaamut sinaakkutissanut ilanngunneqarpoq.

Suliffinni sungiusarnerit

Siunnersuisooqatigiit eqqartorsimavaat meeqqat inuusuttullu piginnaanikillisasut praktikkerneranni pitsaanerusunik periarfissaannik pilersitsinissaq pingaaruteqartoqartoq taamaasillunilu suliffeqalernissaannut aqqutissiuullugit. Siunnersuisooqatigiit maluginiarpaat, sullitat taakkua amerlasuutigut suliffeqalernissaat ajornakusoortartuusoq, tamatumalu kingunerisaanik piffissami sivisuumi imminnut mattusimalersarlutillu suliffeqarfinniit ungasinnerulersartut.

Ataatsimiititami siulittaasumit Poul Petersenimit akissut

Poul Petersen immikkoortunut saqqummiunneqartunut qujassuteqarpoq nuannaarutigalugulu ulloq naallugu atuarfimmur iliuusissaq ilassilluarneqarsimammat. Kingornatigut ingerlatsinissami pingaartut erseqqissaatigaa, immikkut ittunik pisariaqartitsisut qitiutillugit ulloq naallugu atuarfik pilersinneqassasoq.

Pingaartillugu eqqaavaa, kingornatigut periarfissat qulakkeerneqarnissaat pingaaruteqarluinnartuusoq, inuit immikkut ittunik pisariaqartitsisut suliffeqarnermi akuutlernissaannut ikiornissaat, taamaalilluni kikkunnut tamanut iluatsilluartumik angusaqartoqarsinnaammat.

Suliap ingerlanerani siunnersuisooqatigiit tusaaniarneqassasut ilimagilluinnarlugu oqaatigaa, aammalu inuusuttut immikkut ittunik pisariaqartitsisut inuiaqatigiinni akuutinnissaasa qanoq pingaaruteqartiginerat erseqqissaatigalugu, taamaasillutik pingaartinneqartut ilanngussaarsinnaasutullu misiginiassammata.

0 - 18-inik ukiulinnut suliassa qarfimmi ikorfartortit

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit ilisimatitsissutigaat, siunnersuisooqatigiit meeqqanut inuusuttunullu ukioqanngitsuniit - 18-inut ukiulinnut ikorfartuisut pillugit unammilligassat ukkatarineqarsimasut. Suliap ilaatut siunnersuisooqatigiit Meeqqanut Ilaqutariinnullu immikkoortortamit siunnersuummik tigusaqarput, taakkulu namminneq isummatik aaqqiissutissallu saqqummiuppaat. Tunngavippiaatigut inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiit unamminartoqartitaat tassaavoq ikorfartortinik amigaateqarneq. Aamma ilanngullugu siunnersuisooqatigiit ilisimatitsissutigaat, qulequttamut kingullermut tamanna tunngassuteqartoq, sulisussaaleqinermut tunngasumut.

Siunnersuisooqatigiit isumaqarput, inuit innarluutillit pillugit suliassa qarfimmi sulisussaaleqisoqartoq, aammalu siunnersuisooqatigiit innersuussutigaat, nutaamik eqqarsartoqassasoq, ilaatigut nunanit allanit sulisussarsiortarneq pillugu misissuisoqassasoq. Siunnersuisooqatigiit naliiupput tamatuma tungaanut eqqarsartoqassasoq, pingaartumik unammilligassaqaartillugu, ukioqanngitsuniit 18-inut ukiulinnut ikorfartuinnermi suliniutinut sulisussanik tamakkiisumik amigaateqartoqarnera pissutigalugu.

Ataatsimiititami siulittaasumit akissuteqaat

Ataatsimiititami siulittaasup akissutigaa, sulisussaaleqineq politikkikkut ukkatarineqartoq, ajornartorsiut uteqqiattuusoq, ikorfartorteqarnerup iluani kisiat pinnagu, aammali nuna tamakkerlugu atugaammat.

Taassuma oqaatigaa, inuusuttut ilinniakkamik ingerlatsinngitsut qassiunersut, aamma qassit soraarninngoqqajaanersut ataatsimiititami misissorneqartoq. Qanittukut ataatsimiititami angalasoqarpoq sulisussaaleqineq Savalimmiuni qanoq iliorluni suliarineqartarnersoq paasiniallugu. Ilanngullugu oqaatigaa suliassani immikkut ittuni avataaneersunik sulisoqartarneq pitsaasunik misilittagaqarfigineqartoq, soorlu utoqqaat illuini. Kisianni taamaaliussagaanni periusissiaqartoqartariaqarpoq qulakkeerniarlugu, sulisoq avataaneersaq sapinngisamik pitsaasumik inissinneqassasoq sulisinneqarlunilu.

Taassuma erseqqissaatigaa iliuuseqartoqarnissaa pisariaqartinneqartoq aammalu annertunerusumik iluatigineqartariaqartoq, tamatumunnga ilanngullugu aaqqiissutissanik nassaarniarluni immikkut sammisaqartoqarnissaa eqqarsaatigineqassasoq. Aamma taassuma nuannaarutigalugu oqaatigaa, siunnersuisooqatigiit qulequttamik qaqitsisut, erseqqissaatigalugulu, unammilligassanik erseqqissaanissamut aaqqiissutissanillu toqqaanissamut siunnersuisooqatigiit pingaarutilimmik atuuffeqartut.

Ataatsimiititami siulittaasumit Poul Petersenimit akissut

Poul Petersenip oqaatigaa, inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiinnit pisariaqartitat taaneqartut naammattumik akuersarneqanngitsut. Taassuma erseqqissaatigaa, pisariaqartitsineq pingaaruteqarlunilu ilungersunartuusoq, erseqqissunik iliuuseqarfigineqartariaqartoq. Taassuma oqaatigaa, tamanik oqallitsitsinermit avataaneersunillu sulisussarsiornissamut periarfissat politikerit aamma suliassarigaat. Naak nunaqavissunik ilinniarsimasunik sulisoqarnissaa piumaneqarnerugualuartoq, maannakkorpiaq pisariaqartitsineq naammassiuminaappoq, aammalu piffissaq qaninnerusoq eqqarsaatigalugu malunnaatilinnik aaqqiissuteqartoqarnissaa naatsorsuutigineqanngitsaq.

Islandimit, Savalimmiunit Danmarkimiillu misilittakkat atorluarneqarsinnaapput. Siulittaasup oqaatigaa, ilisimassallugu pingaaruteqartoq, sunik suliaqartussat pisariaqartinneqarnerisut, aammalu unammilligassat aaqqiissuteqarfiginissaannut suut ilanngussissutigisinnaaneraat. Taamatut pisoqarnerani suliniutissanik erseqqissunik eqqarsartoqartariaqarpoq maannakkorpiaq pisariaqartitat naammassineqarnissaat qulakkeerniarlugu.

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiinnit suliassat

Siunnersuisooqatigiit qujapput nalunaarutigalugulu, qulequtaq qaqikkumaaritsik namminnerlu innersuussutigisaminni ersarinnerunissartik sulissutigissallugu. Siunnersuisooqatigiit peqatigiiffinnit assigiinngitsorpasuarnit ilaasorta qarput amerlasuunik tunuliaqutalinnik, taakkulu ataatsimiititamut attuumassuteqartunik siunnersuusiortarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Assigiinngitsutigut piginnaasakillinerit siunnersuisooqatigiinni peqataatitaqarput, qanigisat assigisaallu, taamaattumillu sinnersuisooqatigiinnit pingaartinneqarpoq ataatsimiititami soqutigineqarneq, pineqartorlu pillugu sulineq ingerlateqqikkusunneqarluni.

Innuttaasunut pitsaanerusumik sullissineq

Inuit innarluutillit pillugit siunnersuisooqatigiinnit immikkoortoq kingulleq, "Innuttaasunik pitsaanerusumik sullissineq" ilisimatitsissutigineqarpoq. Immikkoortumi tassani innuttaasut qanoq

iliornikkut pisinnaatitaaffiisa aammalu ikiorneqarnissamik periarfissaat pillugit pitsaanerusumik qaammarsaasoqarnissaanut tunngasoq pillugu siunnersuisooqatigiinni eqqartorneqartoq pineqarpoq. Siunnersuisooqatigiinni ilaasortat oqaloqatigiinnermi peqataapput erseqqissaatigalugulu, sulii annertunerusumik qaammarsaasoqarnissaa pisariaqartinneqartoq. Ilaatigut tassaasinnaavoq, taamatut ikiorneqarnissaq sumit pisinnaanersoq, imaluunniit ingerlatsivimmi immikkoortortat aqqusaartorlugit qanoq iliortoqarsinnaanersoq. Siunnersuisooqatigiit aamma arlaleriarlutik "Ataasiinnarmik isaafeeqarnissaq" eqqartortarpaat. Qaammarsaasoqarnissaanik innersuussineq pingaartutut nalilerneqarpoq, tamannalu nangittumik sulissutigisariaqarpoq.

Assersuutissaqqissut ilaattut siunnersuisooqatigiinnit erseqqissaatigineqarpoq, angajoqqaat, piginnaanikisumik qitornartaartut. Assigiinngitsutigut sullinneqalernissamut akuersaarnissaq ajornakusoornerpaajusarpoq. Peqatigiiffiit nassuiaatigaat, ajornartorsiutit pingaarnersaat tassaasoq, amerlasuut nalusarmassuk sutigut ikiorneqarsinnaanerlutik, imaluunniit qanoq ilillutik ikiorneqalersinnaanerlutik.

Ataatsimiititami siulittaasumit akissuteqaat

Ataatsimiititami siulittaasup oqaatigaa, "Ataasiinnarmik isaafeeqarnissaq" pillugu atuutilersinneqassasoq politikikkut aalajangertoqarpat ajornartorsiutit maannakkut piusut pissusissamisoortumik sulii ersarinnerulissasut nammineq isumaqarluni. Taassuma eqqaavaa, ajornartorsiutinik ersarinnerulersitsinikkut iliuuserisassat siunnerfilernissaannut ajornannginnerulersitsisartoq aaqqiissutissallu erseqqissut toraarlugit sulisoqarluni.

Siulittaasup erseqqissaatigaa, innuttaasut ullumikkornit pitsaanerungaartumik paasissutissanik pissarsisalissasut siunnersuisooqatigiit oqarmata isumaqatigalugit. Tamannarpiaavoq siunissami pitsanngorsarneqartussatut naatsorsuutigineqartoq.

Naggasiullugu siulittaasup erseqqissaatigaa, siunnersuisooqatigiit sulinerat naleqartorujussuusoq, ilisimasanik isummanillu pingaarutilinnik pissarsissutaasarmat. Siunnersuisooqatigiit sulilluarsimanerannut qulequttanullu pingaarutilinnut eqqartueqatigiinnermut qujassuteqarpoq.

Ilanngussaq 1 - Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiit 2024-mi sulinerannik Killiffimmik nalunaarusiaq

Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiit 2024-mi qulequuttat pillugit oqaloqatigiissutigisaat tassaapput ilinniarnissamut suliffeqarnissamullu periarfissat, 0 - 18-inut ukiulinnut ikorfartortinut suliassa qarfik kiisalu innuttaasunik pitsaanerusumik sullissinissamut kissaateqarneq aamma inunnut innarluutilinnut suliassa qarfimmi sulisussaaleqisarneq.

2024-p ingerlanerani Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiit Inuit innarluutillit tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaata nutarterneqarneranut siunnersuummut tusarniaassummut ilaatigut akissuteqarlutillu ulloq naallugu atuarfik nutaaq pillugu najoqqutassatut allaaserisat pillugit tusarniaanermut akissuteqarput.

Ilinniagaqarnermut suliffeqarnermullu periarfissat

Qulequtaq siunnersuisooqatigiinnut uteqqiattuvoq, ilaatigut ilinniagaqarnissamut suliffeqarnissamullu periarfissaqannginneq pillugu ajornartorsiutitut isigineqarluni. Meeqqat piginnaasakitsut meeqqat atuarfiannik naamassinnittartut periarfissaqartannginnerat siunnersuisooqatigiinni sammineqangaatsiarput.

Siunnersuisooqatigiinnit innersuussutigineqarpoq suliffeqarnermut suliniutit kommunimit annertunerusumik iliuuseqarfigneqassasut, aamma inuusuttut piginnaasakitsut meeqqat atuarfianniit anisut pillugit piginnaasaannik inerisaanissamut neqeroorutininik pilersitsisoqassasoq.

Ulloq naallugu atuarfiup nutaamik najoqqutassatut allaaserineqarnerata tusarniaassutigineqarnera Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiinnit nersualarneqarpoq meeqqallu autismespektrumimik nappaateqartut akornanni atuarfimmi matrikilinik ammaasoqarniarnera pitsaasutut isigineqarluni.

Meeqqat inuusuttullu piginnaasakitsut ajornaannerusumik suliffittaartarnissaat anguneqarniassammat suliffeqarfinni praktikkertarnerat nukittorsaavigineqartariaqartoq siunnersuisooqatigiinnit uparuarneqarpoq.

0 - 18-inik ukiulinnut suliassa qarfimmi ikorfartortit

Ikorfartortinik amigaateqarneq Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiinnit ajornartorsiutaasutut isigineqarpoq, taamaalillutik meeqqat pisariaqartitaminnik ikorfartorteqartinneqarneq ajorput. Ikorfartortitut sulisut piginnaasaannik qaffassaasoqarnissaa pisariaqartoq siunnersuisooqatigiinnit isigineqarportaaq. Ikorfartortit akissarsiaat pitsaanerunngitsoq ajornartorsiutaasoq Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiinnit ataavartumik eqqumaffigeqquneqartarpoq.

Maannakkut ikorfartortitut atorfiit 90-it akornanni 37-t inuttaqanngitsut siunnersuisooqatigiinnut ilisimatitsissutigineqarpoq.

Siunnersuisooqatigiinnit innersuussutigineqarpoq 0 - 18-inut ukiulinnut ikorfartorteqarnerup pitsanngorsarneqarnissaa aallartisarneqassasoq, matumani suliffimmi atukkat pilerinartuutinnerulernissaat anguniarlugu, taamaaliortoqarpat atorfinitsitsisarnerit ingerlallualernerusinnaapput.

Innuttaasunut pitsaanerusumik sullissineq

Inuit innarluutillit pillugit Siunnersuisooqatigiinni eqqartukkat maluginiagassat ilagaat, innuttaasut pisariaqartitaminnik ikiorneqartarnerat annikitsoq, pissutigalugu pisinnaatitaaffitsik nalugamikkit aamma/imaluunniit ikiorneqarnissamut periarfissaqarnertik nalugamikku.

Sulisussaaleqineq

Inuit innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi sulisussaaleqisoqartoq siunnersuisooqatigiinnit eqqartorneqarpoq innersuussutigineqarlunilu suliassaqarfik pillugu nutaamik eqqarsartoqartariaqartoq assersuutigalugu nunanit allanit atorfinitsitsinissaq anguniarneqarsinnaalluni.

